

“Центр правничих ініціатив”

**Західноукраїнська організація
«Центр правничих ініціатив»**

**МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПРАВО ЯК ЕФЕКТИВНИЙ
СУСПІЛЬНИЙ РЕГУЛЯТОР»**

м. Львів, 15-16 лютого 2013 р.

Частина I

**Львів
2013**

“Центр правничих ініціатив”

Західноукраїнська організація
«Центр правничих ініціатив»

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ПРАВО ЯК ЕФЕКТИВНИЙ
СУСПІЛЬНИЙ РЕГУЛЯТОР»

м. Львів, 15-16 лютого 2013 р.

Частина I

Львів
2013

«Право як ефективний суспільний регулятор»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 15-16 лютого 2013 р. – Львів : Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2013. – у 2-х частинах. – Ч.І. – 112 с.

Видається в авторській редакції. Оргкомітет конференції не завжди поділяє думки учасників.

ББК 67.9(4Укр)400+67.0
УДК 342(477)+340
П 68

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

Каширская Дарья Игоревна КАЧЕСТВО ПРАВОСОЗНАНИЯ ГРАЖДАН УКРАИНЫ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	6
Григорович Л.Л. ПРАВОВИЙ НІГІЛІЗМ – ВИЗНАЧЕННЯ ШЛЯХІВ ПОДОЛАННЯ	8
Кутько Виктория Васильевна РОЛЬ ГЕРМЕНЕВТИКИ В ПОЗНААННІ ЮРИДИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА	9
Ольховик Людмила Анатоліївна ЖИТТЯ ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ	11
Погорельий Максим Маркович РЕАЛИЗАЦИЯ ОБЩЕСТВЕННЫМИ ПАЛАТАМИ СУБЪЕКТОВ РФ ПОЛНОМОЧИЙ ПО ПРОВЕДЕНИЮ ЭКСПЕРТИЗ ПРОЕКТОВ НОРМАТИВНО- ПРАВОВЫХ АКТОВ (НА ПРИМЕРЕ БЕЛГОРОДСКОЙ ОБЛАСТИ)	13
Пундор Юлія Олегівна ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ СТАТУСУ ПРАВОСУБ'ЄКТНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ УТВОРЕНЬ	15
Римарук Ольга Дмитрівна ПРАВОВИЙ НІГІЛІЗМ ЯК НЕГАТИВНЕ СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОДОЛАННЯ	18
Савченко Світлана Василівна ПРИВАТНІ ТА ПУБЛІЧНІ ІНТЕРЕСИ: ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БАЛАНСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	19
Ярошенко Михайло Олександрович ПРИЧИНИ ЛІКВІДАЦІ РОСІЙСЬКИМ ЦАРИЗМОМ АВТОНОМНИХ ПРАВ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ В КІНЦІ ХVІІІ СТОЛІТТЯ	21

НАПРЯМ 2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Куракина Светлана Ивановна ПРАВО ГРАЖДАН НА ОБРАЩЕНИЕ В ОРГАНЫ ВЛАСТИ	24
Мацькевич Микола Михайлович ДО ПОНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ КУЛЬТУРНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ	26
Хмарук Тарас Віталійович ПРОБЛЕМИ ДОМІНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕЗИДЕНТА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	28

НАПРЯМ 3. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Ахтирська Наталія Миколаївна ДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	31
Білан Аліна Леонідівна ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	33
Боршевська Анастасія Олександрівна ПРОКУРОР ЯК УЧАСНИК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	35
Воропай Юлія Сергіївна СУСПІЛЬНА НЕБЕЗПЕЧНІСТЬ ПОРУШЕННЯ РІВНОПРАВНОСТІ ГРОМАДЯН ЗАЛЕЖНО ВІД ЇХ РАСОВОЇ, НАЦІОНАЛЬНОЇ НАЛЕЖНОСТІ АБО СТАВЛЕННЯ ДО РЕЛІГІЇ	37
Зубрицький Микола Іванович ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ПРО ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЖИТТЯ ОСОБИ»	39
Ігнатюк Олег Володимирович СУДДІВСЬКЕ ПЕРЕКОНАННЯ У ПРИЙНЯТТІ СУДОВИХ РІШЕНЬ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ	41
Крайнікова Олена Вікторівна КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА УМИСНЕ НЕ ВИКОНАННЯ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ	43
Курыта Дар'я Миколаївна СУСПІЛЬНА ДУМКА ПРО ПРАВОВІ ОБМЕЖЕННЯ І БОРТЬБУ З НАРКОЗЛОЧИНАМИ В УКРАЇНІ	45

Паліюк В.П. СПРАВЕДЛИВА САТИСФАКЦІЯ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВА НА ПОВАГУ ДО КОРЕСПОНДЕНЦІЙ В РІШЕННЯХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	47
Прус Олександр Петрович ВИЗНАЧЕННЯ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ГРУПОВИХ ЗЛОЧИНІВ	49
Слободян Олена Миколаївна ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАТЕНТНОГО ВІДОМСТВА ЩОДО ПАТЕНТУВАННЯ ЕМБРІОНАЛЬНИХ СТОВБУРОВИХ КЛІТИН, ЕМБРІОНІВ ТА ХИМЕРНИХ ТРАНСГЕННИХ ССАВЦІВ.....	51

НАПРЯМ 4. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Беліченко В.В. ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАХОДІВ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ.....	54
Голобородько Валерія Олександрівна ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО І СУМІЖНИХ ПРАВ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН.....	56
Жорнік Марія Олегівна ДО ПИТАННЯ СВОЄЧАСНОГО РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО ВИЗНАННЯ ПРАВочИНІВ НЕДІЙСНИМИ.....	58
Кінаш Ульяна Ярославівна АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ.....	60
Окрепка Анна Ігорівна ОЦІНЮВАЧ ЯК ОСОБА ПРИВАТНОГО ПРАВА У СФЕРІ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ.....	61
Паліюк В.П. ПРАВО НА ПОВАГУ ДО КОРЕСПОНДЕНЦІЙ В КОНТЕКСТІ СТ. 8 КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД.....	63
Семків Віта Василівна ПРО ПРАВОВУ ПРИРОДУ УГОД ПРО УМОВИ КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ.....	66
Стецюк Богдан Романович ВІДМІННОСТІ МІЖ ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УСРР 1924 Р. ТА ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ РСФРР 1923 Р.	68
Тараненко Сергій Михайлович ПРОФЕСІЙНИЙ ЗАХИСТ УЧАСНИКІВ РИНКУ НЕРУХОМОСТІ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ	69
Трохіна Дар'я Дмитрівна ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ЯДЕРНОЇ ШКОДИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	71
Швець Марія Олександрівна СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ШЛЮБ» ТА «СІМ'Я».....	73

НАПРЯМ 5. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Гаврилюк Олександр Олександрович ЗАХИСТ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	75
Двірська Оксана Василівна ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ МЕДІАЦІЇ ЯК ОДНОГО ІЗ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ СПОРІВ.....	77
Кожух Максим Сергійович СПОСОБИ ДЕРЖАВНОЇ ЗАКУПІВЛІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	79
Корзун Віталій Сергеевич НЕКОТОРЫЕ НОВЕЛЛЫ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА О БАНКРОТСТВЕ.....	81
Мамалига Інесса Олександрівна ДО ГОСПОДАРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	82
Мельник Вікторія Володимирівна ПОНЯТТЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ МАЙНА СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАЮВАННЯ.....	84
Стрепетова Олена Петрівна НЕТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЯК ДІЙОВІ ЗАХОДИ РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	86
Ткач Аліна Михайлівна ДОГОВІР ПРО СПІЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ.....	88

Швець Віктор Олександрович ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ, ЯК НАЙБІЛЬШ ЕФЕКТИВНОГО ЗАХОДУ ЗАХИСТУ ВІД РЕЙДЕРСТВА	90
Шевченко Марія Ігорівна⁹² ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРАВА ТА ПОЛІТИКИ В ОСНОВІ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН.....	92
Яворская Наталия Сергеевна ОСОБЕННОСТИ ПРАВОВОГО ПОЛОЖЕНИЯ ОБЩЕСТВА С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ И РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ....	93

НАПРЯМ 6. АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Бачеріков Олег Вадимович ТЛУМАЧЕННЯ ДЕЯКИХ ПОЛОЖЕНЬ Ч. 1 СТ. 164 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	96
Белзенька Тетяна Леонідівна ДОЦІЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОДАТКУ НА РОЗКІШ	97
Голя Артем Валерійович ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ФІНАНСОВОГО ПРАВА: ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ.....	99
Гошовський Володимир Сергійович АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ НА ПРИКЛАДІ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМІТЕТУ.....	101
Греца Ярослав Васильович ЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ В ПРОЦЕСІ ПОДАТКОВОГО ПЛАНУВАННЯ	103
Греца Світлана Михайлівна ФУНКЦІЇ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ В ПРОЦЕСІ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ	105
Дичка Анжеліка Русланівна УПОВНОВАЖЕНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ОПЕРАТОР: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДАНОГО НАПРЯМУ	107
Ісаков Михайло Григорович ЩОДО СИСТЕМИ КОНТРОЛЮЮЧИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ ТА ПРОПОЗИЦІЙ ПО ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЮ.....	109

Семків Віта Василівна

аспірант

Юридичного інституту Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ, Україна

ПРО ПРАВОВУ ПРИРОДУ УГОД ПРО УМОВИ КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ

Угоди про умови користування надрами є однією з існуючих договірних форм надкористування в Україні. Регулювання даної договірної конструкції на рівні законів України відсутнє, окрім ЗУ «Про нафту і газ», який частково регулює питання, пов'язані із угодами про користування нафтогазоносними надрами. В більшості ж випадків дана сфера регулюється численними підзаконними актами. Особливістю цієї форми надкористування є те, що угоди про умови використання надр, відповідно до Постанови КМУ від 30 травня 2011 року № 615 «Про затвердження порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами», є невід'ємною частиною спеціального дозволу на користування надрами [1].

Законодавець закріплює правовий статус цієї угоди в якості вторинного юридичного факту виникнення відносин надкористування, що провокує існування в юридичній літературі твердження про те, що юридична значимість цієї угоди поза зв'язком з дозволом втрачається, а «для угоди продовжується, зупиняється, поновлюється та анулюється одночасно із дозволом» [2]. Зважаючи на відсутність типової форми угоди про умови використання надр, на практиці її зміст залежить від конкретного спеціального дозволу на користування надрами, до якого ця угода додається.

Варто вказати на відсутність нормативного визначення угоди про умови користування надрами. Найбільш близьке за змістом тлумачення цього терміну міститься у ст. 1 ЗУ «Про нафту і газ», де угода про умови користування нафтогазоносними надрами визначається як угода між спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр та заявником на отримання спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами про технічні, технологічні, організаційні, фінансові, економічні, соціальні, екологічні зобов'язання сторін та про порядок регулювання відносин між ними в процесі користування нафтогазоносними надрами на наданій ділянці надр [3]. Отож, під угодою про умови користування надрами слід розуміти домовленість, за якою одна сторона (орган державної влади) передає іншій стороні (надкористувачу) ділянку надр у користування на визначених у договорі умовах.

Ведучи мову про угоди про умови користування надрами не можна оминати увагою дискусію, яка точиться навколо визначення їх правової природи. Угоди про умови користування надрами є яскравим прикладом дисбалансу взаємодії договору і дозволу на спеціальне надкористування. Адже в цьому випадку договір не володіє притаманною йому самостійністю, а залежить від дозволу, укладається тільки при наявності останнього, уточнює і конкретизує його зміст. Договір носить радше допоміжний характер і деталізує умови дозволу. Тим не менше, навіть незважаючи на те, що ті договори, які підпорядковані спеціальному дозволу, у літературі часто не визнаються договорами, а радше додатками до спеціального дозволу, заперечувати їх самостійність на даному етапі не варто. Вони можуть містити деталізацію змістової сторони відносин між сторонами договору. Отож, ми не ведемо мову про адміністративний акт як підставу виникнення відносин надкористування, а, в першу чергу, про юридичний (фактичний) склад, який включає і договір і спеціальний дозвіл на надкористування. Дозвіл на надкористування у юридичному складі виконує дві функції: дозволяє надкористувачу займатися відповідною діяльністю і, як правило, визначає деякі умови майбутнього договору. Договір, який укладається в подальшому і є правовою підставою виникнення права користування природним ресурсом. Безумовно відносини, які при цьому виникають є цивільно-правовими. Наявність природноресурсової ліцензії (спеціального дозволу) ніяким чином не паралізує дію договору і навпаки. Ці два протилежні методи правового регулювання діють паралельно, що зумовлює ситуацію, коли сторони зв'язані між собою не тільки договірними, а й адміністративними зобов'язаннями.

Яскраво виражена позиція законодавця щодо підпорядкованості цих угод спеціальному дозволу на користування надрами, який є нічим іншим як інструментом адміністративного права, змусила деяких науковців апелювати до адміністративного характеру таких угод, або ж взагалі стояти на позиції невизнання таких угод фактично договорами у цивільно-правовому розумінні. Так, Н. Р. Кобецька розглядаючи правову природу угод про умови користування надрами, відносить їх до природноресурсових договорів адміністративного

характеру, вважаючи, що в природноресурсових договорах поєднані приватні і публічні елементи, зумовлені необхідністю захисту публічних екологічних інтересів [4, 272]. Прихильники адміністративної природи угод про умови користування надрами мотивують свою позицію тим, що адміністративна угода з приводу надкористування на відміну від цивільних угод, що застосовуються у сфері надкористування, є супроводжувальною підставою виникнення права на спеціальне надкористування. Тобто вона є засобом уточнення певних обов'язків надкористувача. Угоди ж цивільного характеру з приводу користування природними ресурсами є підставою виникнення відповідного права безпосередньо (наприклад, користування землею на умовах оренди) або ж в установленому порядку – для отримання спеціального дозволу на користування відповідного природного ресурсу, наприклад, у разі виконання угод про розподіл продукції [5].

Викладаючи власну позицію стосовно права на існування адміністративного договору як окремого правового інституту, ми вважаємо за необхідне погодитися з когортою тих науковців, які вважають існування такого правового інституту регресом правової науки особливо в умовах формування ринку в Україні. Так, С. А. Сосна відмічає, що у правовій теорії занадто переоцінена роль ліцензійного (адміністративного) договору, яке насправді не є самостійною договірною конструкцією, повноцінною договірною формою надкористування і фактично є складовою частиною ліцензії. Роль, яка могла би бути відведена такому правовому явищу може виражатися у додатку до ліцензії [6, 143]. Ми ж вважаємо, що той факт, що договір як правовий інститут вийшов за межі цивільного права, обумовлюється стрімким розвитком економіки, появою нових суспільних відносин, які потребують якісно нового правового регулювання, але це є не достатньою підставою для трансформації договору в адміністративно-правовий інструментарій.

Більше того, існуюча тенденція до домінування договору як регулятора суспільних відносин, зумовлена, перш за все, його цивілістичною природою, заснованою на вільному волевиявленні учасників суспільних відносин і їх юридичній рівності, нехай інколи і формальній. Це, у свою чергу, означає, що для утворення сприятливого інвестиційного клімату в країні договір повинен залишати за собою притаманні йому риси, а та сфера, яка потребує підвищеної уваги з боку держави (йдеться про надкористування), повинна бути врегульована нормами адміністративного права в частині виконання спеціального поресурсового законодавства, а саме його природоохоронних норм, а не присвоєння цивільно-правових інструментів.

Так, угоди про умови користування надрами, будучи «сервісними» не втрачають при цьому своєї цивілістичної природи. Той факт, що вони є підставою виникнення відносин надкористування одночасно з спеціальним дозволом, на нашу думку, не є достатньою підставою вважати їх не інструментом цивільного права, а інструментом адміністративного. Йдеться не про саму суть договору, а про його правове значення як повноцінної підстави виникнення договірних зобов'язань.

Отож, намагаючись до кінця представити правову природу угод про умови користування надрами, ми вважаємо, що такі угоди носять орендний характер, тобто частково поглинаються нормами ЦК України про оренду, оскільки користування ділянкою надр можна охарактеризувати як строкове та оплатне. Користування (оренда) є видоутворюючою сутністю зобов'язання, яке виникає в процесі договірної надкористування. Більше того, комплекс умов, які нами визначені як істотні для договорів оренди природних ресурсів (умова про предмет, умова про строк та умова про плату), в повній мірі присутні і в даному випадку. Проте це не означає, що дана договірна форма є різновидом договору оренди в чистому вигляді. Ототожнювати угоди про умови користування надрами з договором оренди було б не зовсім правильно, з огляду на особливим аспектом договірних відносин у сфері надкористування, яким є їх інвестиційний характер. Саме він обумовлює наявність специфічних рис договорів на надкористування, які дещо видозмінюють їх зміст.

Література:

1. Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами // Постанова Кабінету Міністрів України від 30.05.2011. – № 615.
2. Порядок надання у 2009 році спеціальних дозволів на користування надрами // Постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2009. – № 608.
3. Про нафту і газ: Закон України від 12.07.2001 // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 2665-III.
4. Кобецька Н. Р. Договори на використання природних ресурсів // Розробка механізму правового регулювання договірних відносин у підприємницькій діяльності / За ред. В. В. Луця. – К.: НДІ приватного права і підприємництва АпрН України. 2009. – 300 с.

5. Комарницький В. М. Право надкористування (питання набуття цього права та інші) / В. М. Комарницький // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. – 2009. – №4. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VIduvs/2009.
6. Сосна С. А. Концессионные соглашения: теория и практика / С. А. Сосна. – М.: Нестор Академик Паблшер, 2002. – 256 с.

Стецюк Богдан Романович
кандидат юридичних наук, доцент

ВІДМІННОСТІ МІЖ ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УСРР 1924 Р. ТА ЦИВІЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ РСФРР 1923 Р.

Цивільно-процесуальний кодекс УСРР, який було прийнято 30 червня 1924 року та введено в дію з 1 жовтня того ж року, став першим систематизованим джерелом з норм чинного на той час в Україні цивільного процесу. Він складався з 5 частин, 36 розділів та 316 статей, що свідчило про спрощення та прискорення цивільного судочинства у порівнянні з дореволюційним періодом.

Незважаючи на те, що в основу ЦПК УСРР було покладено аналогічний кодекс РСФРР, він мав деякі свої особливості.

Зокрема, у зв'язку з особливим місцем комнезамів у політичному та економічному житті УСРР вони отримали право представляти у судах інтереси своїх членів, при цьому повністю звільняючись від судових зборів. Так як в УСРР був відсутнім судовий порядок розірвання шлюбних відносин, суттєві зміни було внесено у ст. 25 ЦПК. Серед інших особливостей слід відзначити внесення до кодексу положення про те, що справи, які виникали стосовно аліментів, у якості виключення із загального правила, підсудні судам за місцем проживання позивача, а не відповідача. ЦПК УСРР постановив, що за загальним правилом рішення народного суду набуває сили не одразу, а після того, як буде вичерпано термін для касаційного оскарження рішення. Касаційна інстанція отримувала право доповнювати рішення суду першої інстанції. Було розширено підсудність народного суду за ціною позову.

Ще однією відмінністю кодексу, стала регламентація винесення заочного рішення. У ЦПК РСФРР 1923 року такий інститут цивільного судочинства не застосовувався взагалі, тоді як у ЦПК УСРР 1924 року, інститут заочного провадження мав місце. У порівнянні з положеннями законодавства, що діяло за часів Російської імперії (Статут цивільного судочинства 1864 р.), де єдиною умовою винесення заочного рішення вважалася відсутність відповідача у суді під час розгляду справи, ЦПК УСРР 1924 року значно розширював поняття змісту заочного рішення.

Так, ст. 98 ЦПК УРСР 1924 р. передбачала, що нез'явлення сторін, про яких судові відомо, що вони отримали повістки, не перешкоджає розгляду та вирішенню справи, причому, якщо розгляд справи відбувався за відсутності однієї зі сторін процесу, копію заочного рішення надсилали відсутній стороні, протягом семиденного строку. Відповідно, про заочне рішення мова могла бути лише за тих обставин, якщо встановлено, що повістка була отримана відповідачем чи позивачем, і він не з'явився до суду, але «заочний розгляд справи, коли повістка про виклик до суду відповідача не була їм отримана, є неlegітимною».

ЦПК не мав ніяких вказівок стосовно того, чи вважається рішення заочним тільки за умови, якщо вся справа розглядалася за відсутності сторони, або у випадку відсутності сторони лише під час останнього засідання у справі. Спираючись на судову практику, Верховний Суд УСРР невдовзі надав наступне роз'яснення для вирішення цього питання: «заочним, стосовно відповідача, слід вважати тільки таке рішення, яке відбулося у справі, по якій відповідач викликався судом до слухання справи у судові засідання, до захисту своїх інтересів не з'явився та ніяких заперечень щодо позову, ні усних, ні письмових, суду не надав. Виходячи з цього не може бути визнаним заочним, стосовно відповідача, рішення таке, яке відбулося у справі, в якій відповідач неодноразово з'являвся як у першій інстанції, так і касаційній, і не з'явився лише на останнє засідання, на якому і винесене дане рішення, визнане судом заочним».

Закристалізовані у республіці інституту заочних рішень мотивувалося у правовій літературі того часу тим, що необхідність такого інституту зумовлена як теорією, так і вимогами життя. Перша встановлювала, що судові рішення повинно відбивати матеріальну

істину, а не ту, яка представлена у односторонніх поясненнях позивача, і що інститут заочного рішення сприяє встановленню матеріальної істини. Судова ж практика встановила, що дуже часто відповідачі – особливо селяни, запізнювалися до судового розгляду справи. Насправді даний інститут сприяв розповсюдженню судової тяганини і не виправдав тих сподівань, які на нього поклалися.

Інститут заочного рішення проіснував в Україні до 5 листопада 1929 р., тобто до прийняття ЦПК УСРР у новій редакції. Законодавець відмовився від застосування у процесуальному законодавстві заочного провадження головним чином через нові підходи до принципу об'єктивної істини, встановити яку вважалось неможливим без участі у справі однієї зі сторін, не порушивши при цьому її прав та інтересів у соціалістичному цивільному процесуальному праві.

Тараненко Сергій Михайлович

доцент

*Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси, Україна*

ПРОФЕСІЙНИЙ ЗАХИСТ УЧАСНИКІВ РИНКУ НЕРУХОМОСТІ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СЬОГОДЕННЯ

Відомо, що потреба людини в житлі виникає з моменту народження і зберігається протягом усього її життя. Тому її задоволення – одна з найважливіших проблем, а можливість користуватися комфортним житлом є одним із показників добробуту як громадян узагалі, так і кожного окремо [1, 4]. При цьому слід зважати на те, що у ст. 47 Конституції України чітко зазначено: «Кожний має право на житло. Держава створює умови, при яких кожен громадянин буде мати можливість побудувати, придбати його у власність або взяти в оренду» [2]. Враховуючи це, доцільно звернути увагу на правозахисний аспект вирішення цієї проблеми. Адже він безпосередньо пов'язаний з потребами сучасної державної політики щодо рієлторської діяльності доступної для всіх учасників ринку. Говорячи про нерухомість слід зазначити, що це одна зі сфер, в якій на даний час обертаються великі і дуже великі гроші. Так, незважаючи на фінансову кризу в Україні, розцінки на квартири у столиці та в інших містах становлять часом астрономічні цифри, особливо в порівнянні із доходами громадян. Саме нерухомість України в цілому та в столиці зокрема привертає до себе велику кількість квартирних шахраїв, які скориставшись некомпетентністю і довірливістю громадян, набувають свої кишені на чужому горі. Такий обман на ринку особливо вторинної нерухомості присутній ще з радянських часів. У країнах СНД він отримав ще більший розмах. Цей факт підтверджують і незалежні дослідження, зокрема 27% опитаних власників житлової нерухомості відповіли, що найбільше їх лякають це дії квартирних шахраїв. Насправді ж, не тільки чорні маклери, а й «білі» рієлтори при нагоді вдаються до обману своїх клієнтів. Операції з нерухомістю тепер для них справжній клондайк. До речі будь – який експерт, довго не роздумуючи, скаже, що всі способи шахрайств з житлом перерахувати зразу просто неможливо, усе обсяг знань з цієї теми тягне на вагомий енциклопедичний том. Наприклад, клієнт відправляє на перегляд житлової площі і «власники», що є насправді підставними особами, продають квартиру. При цьому ж господарями є реальні люди, про яких з тієї чи іншої причини вони воліють «забути», зокрема про існування родича, який на певний час виписаний, перебуває на військовій службі, проходить лікування в психоневрологічному диспансері або відбуває покарання у місцях позбавлення волі. Тим не менш, за існуючим законодавством за цією людиною зберігається право реєстрації за місцем колишнього проживання, навіть якщо житлова площа була продана. Зі збільшенням кількості наведених прикладів ми наближаємося до формування головної турботи покупця квартири. Це – знання «родоводу» квартири за усе час її існування. Насправді житло може бути перепродане багато разів, однак непомічене порушення закону на самому початку її «долі» може стати причиною визнання недійсними всіх подальших правочинів. Так, недоліки «родоводу» квартири найчастіше пов'язані з проживаючими там неповнолітніми дітьми. Продати таке житло можна лише за згодою державного органу. Згідно до чинного законодавства для відчуження майна дітей їхнім батькам необхідна згода органу опіки і піклування. Ігнорування цієї вимоги призводить до визнання даного договору купівлі – продажу недійсним. На нашу думку можна було б продовжувати наводити такі приклади, однак клієнтів хвилює головне